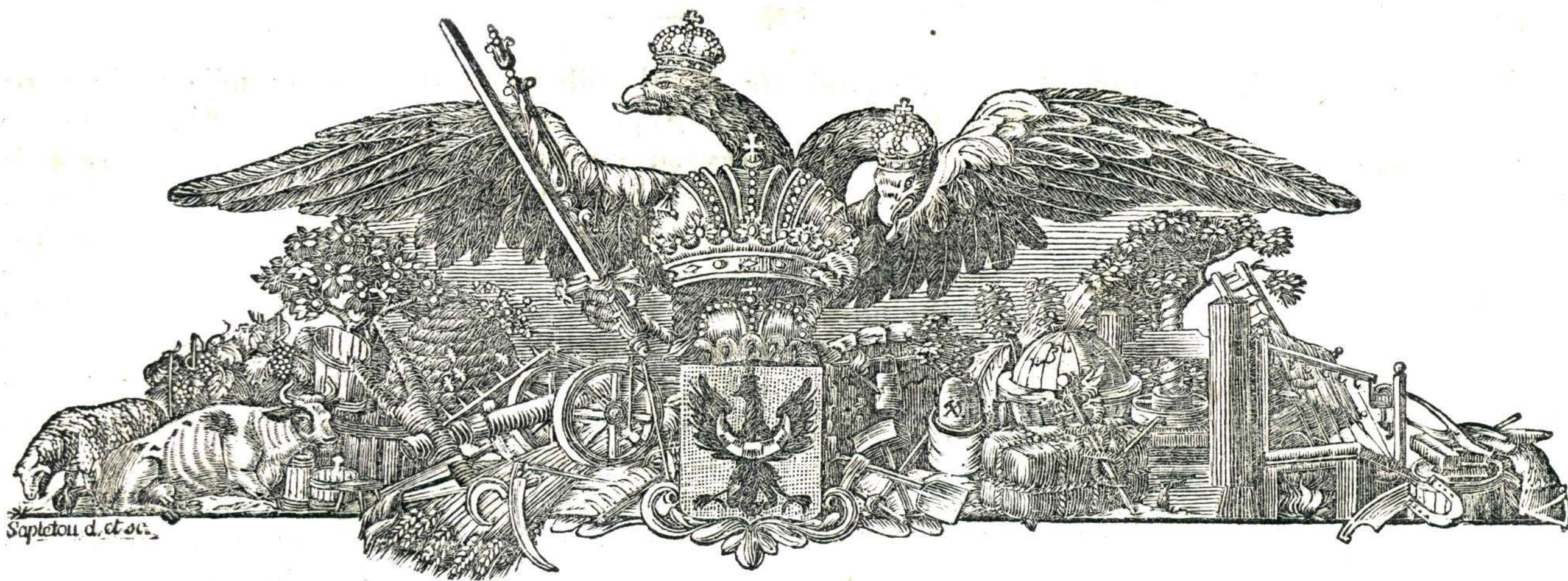




Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N^o 3.

V frédo 19. Maliga Šerpana.

1843.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hiši 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pošti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. poštah se snajo dobiti.

Kmétovški stán.

(Poleg némfhkiga.)

Stan kméta vréden je zhafti
Sa naf kmet trudi se;
Kdor kméta stán saframoti,
Sam malo vréden je.

She préd, ko solnze gôri gré,
Shé déla kmét terdó,
In st'ri, kar vřakim' k pridu je;
Veselje mu je tó.

V obrása pótu kmet vdobi
Svoj shivesh ino da
Tud' méřtam ljubi kruh; č'zer bi
Povfót le lákot b'la!

De vréden je, naj vřak sposna,
Stán kmétov vse zhafti!
Kdó vé, kjé bi deshela b'la,
De kmét njé ne redi?

Val. Stanig *)

Ktère shivinske kuge se imajo po léti nar bolj bati?

Nar hujřhi shivinska kuga, ki slasti v vrózhim polétju rada shivino sadéne, je vranzhni prísad, ki je shé veliko tavshent shivin pomó-

ril. To je dobro, de se ta bolésin lahko sposná. Na tém se shé lahko sposná, de se v polétni vrozhíni v vèzh krajih, ob enim zhasu pokashe, de vse nafhe domazhe shiváli: Konje, govéd, ovze, in she kuretnjo prime; med témi pa tiste nar rajřhi popade, ki so nar mozhejřhi in nar bolj rejéne, — in de shivali navadno grosno naglo umorí, ktérim se, zhe ravno ne vselaj, pa vunder dostikrat na vezh krajih trupla otekljéne ispuřté, — de merhe ali mertve trupla shivín filno urno gnijó: vse té vlastností imá samo vranzhni prísad.

Zhe vranzhni prísad preshízhe popade, se jim rasun drusih popisanih prikasin vezhkrat vséhénj ispuřtí in se po vezhjim délu shivota rasshíri, v sazhétku pa slasti po trebuhu in po perřhi.

Savolj téh vlastnost je tá bolésin tudi vezh imén dobíla; nar vezhkrat jo vranzhni prísad imenujejo; pravijo ji pa tudi: polétniška kuga, mozhírna kuga, ker mnogokrat po mozhirnih krajih vláda; — pirezah ali divji ogenj, zherna kri ali zherni sajovez, rumen sajovez, tudi rumen ovzhizh, rume-na vóda, kér is otekljín pri téj bolésni rume-na voda tézhe; — zoperniški řtrél, kér imajo vrasho, de zopernize shivali vřterlé in tako umoré, i. t. d. Némez to bolésin imenuje Milzbrand.

Nar vezhkrat imájo tó bolésin govéja shivina, preshízhi in konji. Po léti se ta bolésin veliko vezhkrat pokashe, kakor v drusih létnih

*) Zhaftitljivi Gospod Gorířhki kórar, Val. Stanig so nam poslali bukvize polne lépih péřim, řvétih in drusih nedolřnih. Is téh bukviz, ktère so v Gorizi v leti 1838 bile na řvitlo dane, damo gori natířnje, sa pokuřnjo. Kakor je ta lizhna in prijetna, so tudi vse druge, in s priloshnostjo jih bomo řhe vezh dali, in preprizhal se bo vřak lahko, de jih ne priporózhamo s prasnimi beřédami.